

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

Ganime Aydın^{1*}

<https://orcid.org/0000-0001-6112-5243>

Tuba Eryiğit²

<https://orcid.org/0000-0002-8448-908X>

Sümevra NURDAN³

<https://orcid.org/0000-0002-2690-5524>

¹ Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Bölümü, Çanakkale, Türkiye

² İstanbul Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

³ Bilfen Koşuyolu İlköğretim Okulu, Okul Hemşiresi, İstanbul, Türkiye

*Sorumlu yazar: ganimeaydin@comu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, Üniversite eğitimi sürecinde olan gençlerin sigara kullanım oranları ve sigarayı başlama ve kullanımlarını etkileyen sosyo- demografik özelliklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, genel tarama modelinde ilişkisel tarama deseninde nicel bir çalışmadır. Türkiye genelinde farklı bölgelerden seçilen 7 devlet üniversitesi ve 2 vakıf üniversitesine devam eden 489 kadın ve 257 erkek öğrenci olmak üzere toplam 746 öğrenciden Gençlik sağlığı durum tespit anketi ve demografik form kullanılarak veriler toplanmıştır. Veriler SPSS 25.0 programı ile yüzdeler ve frekans analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sınırlılıkları dahilinde çıkan sonuçlara göre sigara kullanımının ergenlikte başladığı, üniversite yıllarında ise tüketim miktarının arttığı, kadın öğrencilerin sigara kullanım oranının erkek öğrencilere yakın oranda olduğu, devlet üniversitelerinde özellikle Meslek Yüksekokullarında sigara kullanan öğrencilerin sayısının fazla olduğu, sigara kullanma nedenlerinde zevk alma ve arkadaş çevresinin öne çıkmasına rağmen ailenin birlikteliği, gençlerin spor ve hobileriyle uğraşmasıyla ilişkisi olmadığı, lise döneminde büyük şehirde olmanın sigarayı deneme olasılığını artırdığı ve özellikle Fen alanındaki öğrencilerin daha az sigara kullandığı tespit edilmiştir. Ergenlik döneminde öğrencilere sigaranın vücuda verdiği zararların kavramsal boyutta verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sigara, sigara kullanımı, üniversite öğrencilerinde sigara kullanımı

The Ratio and Reasons of Smoking for University Students

Abstract

In this study, it was aimed to determine the socio-demographic characteristics affecting smoking and cigarette usage of young people who are attending university education with the Youth Health Status Determination Scale developed specifically for the study. The research is a quantitative study in the relational screening pattern in the general screening model. The sample group was 746 students consisting of 489 female and 257 male students who were selected from seven public universities and two foundation universities from seven different regions in Turkey. The data were analyzed by percentage and frequency analysis methods using SPSS 25.0 program. According to the results of data, smoking consumption is starting during adolescence period and the rate of cigarette consumption is increasing during university years. The ratio of female students who are using cigarette were approximately same as the male students. The students in vocational schools were smoking much more than students in faculties. The reasons of smoking were related to enjoyment, friends and living in a big city during high school years. There was no relation between the usage of cigarette with family unity, dealing with youth sports and hobbies. Students, especially in science departments, use fewer cigarettes because of their knowledge about effects of smoking to body organs and tissues. It is suggested that the harm caused by smoking to the body should be given in a conceptual dimension to students during adolescence period.

Keywords: Cigarette, Smoking, smoking in university students

Giriş

Toplumların ekonomik açıdan gelişmişlik düzeyleri, o toplumda yaşayan bireylerin sağlıklı olmasıyla ilişkilidir (25). Türkiye, genç nüfus oranı oldukça yüksek bir ülke olduğundan, gelişmiş bir ekonomi ve sağlıklı bir toplum yapısı elde edebilmesi gelecek kuşakların sağlıklı yaşamı benimsemesine bağlıdır (31). Sağlıklı yaşamın benimsenmesi için uygulanması gereken sağlık davranışları; sağlıklı beslenme düzeni, kişisel hijyen, sigara ve alkol gibi bağımlılık yapıcı maddeleri kullanmama, düzenli egzersiz, yeterli dinlenme ve sağlıklı psikososyal davranışlardır. Ancak bunların dışında dünyada sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı gibi sağlıksız alışkanlıklar edinen insan sayısı da oldukça fazladır. Sigara kullanımı sadece ülkemizde değil tüm dünya da önemli sağlık sorunu olarak görülmektedir. 2018 yılında Dünya Sağlık Örgütü, Amerikan Kanser Topluluğu ve Dünya Akciğer Vakfı'nın katkılarıyla hazırlanan Tütün Atlas'ına göre Türkiye'de her yıl 83 bin 100 kişi sigara kaynaklı nedenlerle yaşamını yitirirken, 252 bin çocuk ve 14,5 milyon yetişkinin tütün ürünü kullandığı belirtilmiştir. Yine sigara nedeniyle ölümlerin oranında dünya sıralamasına göre Türkiye Kuzey Kore'nin ardından ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'deki erkeklerin yüzde 31'i tütün kaynaklı hastalıklar nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Bu oran kadınlarda %12'dir(38). Türkiye İstatistik Kurumu [TUİK] (33) verilerine göre Türkiye'de 15 yaş üzeri nüfusun yüzde 26,5'i her gün tütün ürünü kullanırken, erkeklerin tütün ürünü kullanımı 2014-16 arasında azalırken kadınlarda bu oran artmıştır. 35-44 yaş arası erkekler yüzde 50,6 ile en fazla tütün ürünü içen yaş grubunu oluşturmaktadır. Kadınlarda ise %19,6 ile en fazla 35-44 yaş aralığı tütün içmektedir. 2014'te daha önce hiç tütün ürünü içmemiş 15 yaş üzeri kişiler nüfusun yüzde 49,8'ini oluştururken, erkeklerde bu oran yüzde 28,7, kadınlarda ise 70,3 olarak bulunmuştur. 2016'ya gelindiğinde hiç tütün ürünü kullanmamış olanlar yüzde 56,5'e yükselirken, bu oran cinsiyete göre erkeklerde 36,6, kadınlarda 75,9 olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de tütün ürünleri kullanmaya başlayanların yüzde 36,2'si merak, yüzde 16,8'i özentisi, yüzde 29,4'ü ise arkadaş etkisini gerekçe göstermektedir. Sigara kullanımı kanser, kalp hastalıkları, felç, akciğer hastalıkları, diyabet, kronik obstrüktif akciğer hastalıkları (KOA) gibi rahatsızlıklara sebep olmaktadır (38). Bu anlamda sigara kullanımı, insan sağlığına etkileri göz önünde bulundurulduğunda en zararlı alışkanlıklardan biri olmakla birlikte, nedenleri yönünden bakıldığında da ciddi bir psikososyal problem olarak değerlendirilmektedir (19). Sigara içme durumunu etkileyen faktörler arasında bulunan sosyal ve psikolojik etmenler; insan yaşamında en çok önem arz eden ve madde kullanımı, yeme bozuklukları, ruhsal bozukluklar ve riskli davranışlar gibi birçok farklı sağlık sorunu ile sıkça karşılaşılan önemli gelişim dönemlerinden biri olan özellikle gençlik döneminde etkili olabilmektedir. (21; 32; 4; 7).

Ülkemizde gençlik döneminde sigara kullanımıyla ilgili araştırmaları incelediğimizde ise; 2006-2007 akademik yılında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü katılan 765 öğrenciden % 17,3'ünün sigara kullandığı, sigara kullananların yaş ortalamasının $17,6 \pm 2,8$ olduğu bulunmuştur. Sigara kullanma nedenleri olarak stres ve merak ilk iki sırada yer almıştır (34). Bir diğer çalışmada yine Tıp Fakültesi öğrencileri örneklem olarak seçilmiştir. Buna göre 2013-2014 öğretim yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesine devam eden 712 öğrencinin %25,6 sigara kullandığı tespit edilmiştir (35). Benzer şekilde 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri arasında sigara içme sıklığı %29,1 olarak bulunurken, yine başlama nedeni olarak ilk sırada çevre ve arkadaş ortamı gelmiştir. Sigaraya başlama yaşı da benzer olarak $17,18 \pm 2,77$ bulunmuştur (17). Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesine devam eden 712 öğrencinin sigara içme oranı ise %25,6 olarak bulunmuştur (2). Benzer birçok çalışma Tıp Fakültesi öğrencileriyle gerçekleştirilmiş ve ne yazık ki gelecekte mesleği doktorluk olacak öğrencilerin yaklaşık %20'sinin sigara kullandığı literatürlerden elde edilmektedir. Yine sigara başlama yaşı olarak 17 yaş ve başlama nedenleri olarak merak, stres, ortam ve arkadaş önemli etkenler olarak ortaya çıkmıştır. Devlet koruması altında bulunan yetiştirme yurtlarına örnek olarak Kahramanmaraş yetiştirme yurdundaki 76 çocuktan 18'i sigara, 6'sı alkol ve 2'sinin esrar kullandığı tespit edilmiştir (26). Burada iki uç noktadan araştırma örnekleri verilmesinin nedeni ise sigara kullanımının gerek Tıp fakültelerinde gerekse yetiştirme yurdu gibi iki farklı sosyo-demografik özelliğe sahip gruplarda bile oldukça yüksek oranda kullanılıyor olmasıdır.

Sigara kullananların demografik verilerinin detaylı incelendiği diğer çalışmalarda ise, Afyon ilinde 258 amatör futbolcunun %64,5'nin sigara kullandığı, sigara kullananların demografik bilgilerine göre evli olanların, kırsal kesimde yaşayanların, alkol kullananların ve küçükken evde anne-babası

sigara içenlerin sigara kullanım alışkanlıklarının diğerlerine göre daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir (36). Yine, 2009-2010 öğretim yılında Uşak Üniversitesine bağlı fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında eğitim görmekte olan yaklaşık 7000 öğrencinin örneklem grubu olduğu bir diğer çalışmada öğrencilerin sigara içme olasılığını artıran en önemli faktörler olarak sırasıyla, arkadaş çevrelerinde sigara içenlerin bulunması, alkol kullanmaları ve ailelerinde sigara kullanan bireylerin bulunması belirlenmiştir (8). Sigara kullanımına başlama nedenlerine genel olarak baktığımızda en önemli etkenin ebeveyn ve arkadaşlarının sigara kullanımınıdır (3; 14). Yetişkinlerde ise işsizlik, kırsal ve kentsel yaşam, düşük gelir durumu sigara kullanım oranını artıran etmenlerdir (6).

Sigara kullanan kişilerin sadece sigara kullanmakta kalmayıp diğer bağımlılık yapan maddeleri de kullanma oranları yüksek olduğundan (9; 20; 22; 37) sigara kullanımını engelleyen önlemlerin alınması son derece önemlidir. Bilgiç ve Günay (5), gençlerde sigara başlangıcını önleme yöntemi olarak akran eğitimi önermişler ve uygulamışlardır. Sonuçta gençlerde sigaranın yararları algısında azalma, zararları algısında artma elde edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1. 2. ve 3. sınıf hayat bilgisi dersi, 3. sınıftan ortaokul 8. sınıfa kadar işlenen fen bilimleri dersi ve lise eğitimdeki biyoloji ile sağlık bilgisi ve trafik kültürü dersi müfredatlarında sigara, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı konularında öğrencilerin bilgilendirilmesinin yanı sıra; bu maddeleri kullanan bireylere karşı, bu maddelerin zararları ile ilgili bilgi vermelerinin önemine vurgu yapılmıştır (24) Ayrıca Yeşilay' ın Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Akran Eğitimi Projesi, "İstanbul'daki Resmi İlköğretim Okullarının Yeşilay Kulüpleri Aracılığıyla Madde Bağımlılığı Mücadelesi Projesi" ve Okulda Bağımlılıkla Mücadele Projeleri ile öğrenci ve rehber öğretmenlere eğitimler verilerek çok sayıda öğrenci ve öğretmene ulaşılmaya çalışılmaktadır (13).

Tütün kullanımının artmasına, dünya çapında insan sağlığını tehdit edebilecek boyutlara ulaşmasına ve tütün şirketleri tarafından pazar oluşturma stratejilerine karşı geliştirilen ve bu konudaki ilk uluslararası anlaşma özelliğini taşıyan Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi, 21 Mayıs 2003 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü'nün 56. Dünya Sağlık Asamblesinde kabul edilmiştir. Mezkûr Sözleşme, 5261 sayılı Kanun ile ülkemiz tarafından da kabul edilmiş ve 30 Kasım 2004 tarihli ve 25656 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmenin 8.maddesine göre; "*Her bir Taraf, kapalı iş yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, kapalı kamu alanlarında gerektiğinde, kamuya açık diğer yerlerde tütün dumanına maruz kalmayı engellemek için, ulusal yasalarla belirlenen mevcut resmi yetki alanlarında, etkin yasal, icrai, idari ve/veya diğer önlemleri alacak ve uygulayacak ve bu önlemlerin, yetkisine giren diğer düzeylerde de kabulü ve uygulanmasını etkin bir şekilde teşvik edecektir.*" 19.maddesinde ise "*Taraflar, tütün kontrolü amacıyla, gerekirse tazminatı da içeren cezai veya hukuki sorumlulukları düzenleyecek yasaları çıkarmayı veya mevcut yasaları geliştirmeyi göz önünde bulunduracaklardır*". Yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu sözleşme çerçevesinde "Ulusal Tütün Kontrol Programı" oluşturularak Başbakanlığın 2006/29 sayılı genelgesi ile 7.10.2006 tarih ve 26312 sayılı Resmî gazetede yayınlanmıştır.

- Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında, koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,
- Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu toplu taşıma araçlarında,
- Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,
- Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde uygulanmaktadır.

12.11.2020 tarihinden itibaren vatandaşların yoğun olarak bulunduğu cadde ve sokaklar (özellikle trafiğe kapalı olanlar), ihtiyaç duyulan meydanlar ve toplu taşıma araç durakları gibi alanlarda sigara içilmesinin yasaklanmasına) karar verilmiştir. Yasağa uymayanlara Kabahatler Kanunu'nun 32'nci ile Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282. maddeleri kapsamında işlem yapılacaktır. Ülke

genelinde açık alanlarda sigara içme yasağına uymayanlara kesilecek para cezası 900 TL olarak sabitlenmiştir.

Yapılan çalışmalarda çoğunlukla sigara kullanım oranları ve nedenleri incelenirken, örneklem gruplar genellikle tek bir bölge veya üniversite ile sınırlı kalmaktadır. Ayrıca sigara kullanım durumlarının karşılaştırılmasında genel olarak yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum karşılaştırılmıştır. Bu araştırma ise sosyoekonomik ve kültürel açıdan farklı bölgelerde yer alan Devlet ve Vakıf Üniversitesi, Fakülte ve Yüksekokul, farklı bölümleri kapsarken, ailenin medeni durumu, ailenin eğitim ve ekonomik düzeyi, yaşanan şehir ve gençlerin spor ve hobilerle ilgilenme durumu ile etken faktörler derinlemesine incelenerek farklı yönde önlemler alınmasını sağlama çabasıyla özgündür. Dolayısıyla bu araştırmanın ana problemi:

Üniversite eğitimi sürecinde olan gençlerin sigara kullanım düzeyleri ve sigara kullanma nedenleri nelerdir?

Araştırmanın alt problemleri ise;

a- Üniversite öğrencilerinin sigara kullananların yaş ortalaması, sigaraya başlama yaşı, cinsiyete göre sigara kullanımı ve günde tüketilen sigara miktarı düzeyleri nedir?

b- Örneklem grubu oluşturan üniversite öğrencilerinin sigara kullanma durumu, üniversite türü, bölüm türü, sınıf düzeyi ve fakülte – meslek yüksek okulu değişkenlerine göre değişmekte midir?

c- Üniversite öğrencilerinin sigara kullanımını etkileyen sosyo-demografik (ailede sigara kullanımı, ailedeki bireylerinin sigara kullanım durumu, ebeveynlerin birliktelik durumu, ailenin aylık gelir düzeyi ve ebeveynlerin çalışma durumu ve ergenlik dönemi yaşanan şehir) faktörler nelerdir?

d- Sigara kullananların, spor, sanat ve hobileriyle ilgilenme durumu nedir?

Araştırmanın önemi ise; ülkemizde gençlerde sigara kullanılmasının başlanmasının nedenlerini ortaya çıkararak alınması gereken önlemler için çözüm yollarını sunabilmektir (24).

2. Materyal ve Metot

Araştırmanın yöntem ve deseni

Araştırma, genel tarama modeli, nicel bir çalışmadır. Tarama modeli bir grubun belirli özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalardır (7). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeye amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu çalışmada, Yükseköğretime devam eden gençlerin sigara içmeye başlama ve devam etme alışkanlıklarına neden olan sosyo-demografik faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Sadece var olan durum ve bu durumu etkileyen faktörler incelenmiştir. Dolayısıyla araştırma genel tarama modelinin, ilişkisel tarama türünde/deseninde gerçekleştirilmiştir (16).

Araştırmanın evreni ve örneklem grubun özellikleri

Bu araştırmanın evreni, Türkiye genelinde farklı bölgelerden seçilen 7 devlet üniversitesi ve 2 vakıf üniversitesidir. Araştırmanın evreninde yer alan örneklem grup ise, Türkiye genelinde farklı bölgelerden seçilen 7 devlet üniversitesi ve 2 vakıf üniversitesinin belirlenen fakülte ve bölümlerinde öğrenimine devam eden 489 kadın ve 257 erkek öğrenci olmak üzere 746 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlemek için küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Literatüre göre; küme örnekleme yöntemi genellikle örnekleme oluşturan birimlerin çok geniş coğrafi alana yayıldığı, birimlere ulaşmanın güç olduğu veya evreni oluşturan birimlerin bilinmediği ve listelenmesinin mümkün olmadığı iki durumda uygulanmaktadır (23). Türkiye genelinde farklı coğrafi bölge ve sosyal çevreden seçilen üniversitelerin farklı bölümlerindeki öğrencilere uygulanması amaçlanan çalışma küme örnekleme yöntemi uygulama kriterlerini sağladığından çalışma için uygun görülmüştür. Örneklem grupla ilgili demografik veriler tablo 1’de ter almaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

Tablo 1. Araştırma örnekleme grubun özellikleri

Üniversite	Fakülte veya MYO	Bölüm	Öğrenci sayısı (n)
Trabzon Üniversitesi	Fatih Eğitim Fakültesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	41
		Coğrafya Öğretmenliği	
İstanbul Gedik Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Fakültesi	İş Sağlığı ve Güvenliği	134
		Beslenme ve Diyetetik	
		Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	
		Çocuk Gelişimi	
	Mühendislik Fakültesi	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	
		Endüstri Mühendisliği	
		İnşaat Mühendisliği	
		Makine Mühendisliği	
	MYO	Elektrik Elektronik Mühendisliği	
		Çocuk Gelişimi	
Adnan Menderes Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Tıbbi Görüntüleme	120
		Sınıf Öğretmenliği	
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Makine Mühendisliği	98
		Elektrik-Elektronik Mühendisliği	
		İnşaat Mühendisliği	
		Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	
	Ziraat Fakültesi	Bitki Koruma	
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Maliye	
	Meslek Yüksekokulu	Peyzaj ve Süs Bitkileri	
Fırat Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	68
	İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi	İnşaat Mühendisliği	
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Coğrafya Bölümü	114
		İngilizce Öğretmenliği	
		Özel Eğitim Öğretmenliği	
		Okul Öncesi Öğretmenliği	
		Sınıf Öğretmenliği	
Marmara Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Fen Bilimleri Öğretmenliği	58
		İnşaat Mühendisliği	
	Güzel Sanatlar Fakültesi	Endüstri Mühendisliği	
Siirt Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	50
Trakya Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Mimarlık	64

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerini toplamada; araştırmanın bütününde yer alan araştırmacılar tarafından geliştirilen sosyo-demografik bilgi formu ile *Gençlik Sağlığı Durum Tespit Ölçeği* kullanılmıştır.

Sosyo- Demografik Bilgi Formu

Sosyo- Demografik örnekleme grubundaki öğrencilerin yaş, cinsiyet, üniversite tanımı, bölüm, sınıf, ergenlik döneminde yaşadıkları şehir ve ortamın tanımlanması, ailede yaşayan kişi sayısı, aile geliri durumu, anne-baba çalışma durumu, anne-babanın birlikte veya ayrı olma durumu, ilgilenilen spor dalı ve hobi şeklindedir (EK.1).

Gençlik Sağlığı Durum Tespit Ölçeği

Gençlik Sağlığı Durum Tespit Ölçeğinin taslağını oluşturmak için öncelikle araştırmacılar tarafından literatür taraması (11; 15; 29; 30;10) yapılmıştır. Literatür taraması ile alanda uzman kişilerle birlikte 32 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. Araştırmanın ön uygulaması araştırma ekibinin

çalışmakta olduğu özel üniversitedeki 50 öğrenciye uygulanmıştır. Ön uygulama sonrası yapılan düzenlemeler ile, bu 50 öğrencide çalışmanın örnekleme dahil edilmiştir. Ön uygulama sonrasında formlarda aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır. Sosyo- Demografik Bilgi Formunda; Ailenizde kaç kişi bulunuyor sorusuna, “Siz hariç kaç kişi?” ibaresi eklenmiştir. Anne ve babanın çalışma durumu cevap seçeneklerine “Emekli ama çalışıyor” seçeneği eklenmiştir. Gençlik Sağlığı Durum Tespit Ölçeğinde yer alan 41. soru olan “Tanısı konulmuş/daha önce geçirmiş olduğunuz sindirim sistemi rahatsızlığınız var mı?” sorusu bitimine, konu bütünlüğünü sağlamak amacıyla cevabınız hayır ise 44. soruya geçiniz ifadesi düzenlenmiştir. “Baş ağrınızı geçirmek için hangi yöntemi kullanıyorsunuz?” sorusu için gelen dönüşler doğrultusunda ‘Hiçbiri’ ve ‘Hepsi’ seçenekleri ilave edilmiştir. Geçirilen mide ve bağırsak rahatsızlıklarının tanımlandığı sorulara ‘Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.’ ifadeleri eklenmiştir. Bu çalışmada, ölçeğin sadece sigara kullanımına ait sorulara verilen yanıtlar veri olarak kullanılmıştır (EK.1).

Gençlik Sağlığı Durum Tespit Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması ve araştırmanın problemlerine yanıt bulmak için araştırmaya katılan öğrenciler gönüllülük esasına göre soruları cevaplamıştır. Literatüre göre ölçek geliştirme çalışmaları ile ilgili; geliştirilecek bir ölçek çalışmasında anlamlı ve güvenilir sonuçlara ulaşmak için, taslak ölçekteki madde sayısının 4 ile 10 katı büyüklükte bir örneklem grubu olması önemlidir. Ayrıca örneklem büyüklüğü açısından n=20 çok zayıf, n=100 zayıf, n=200 orta, n=300 iyi, n=500 çok iyi ve n=1000 mükemmel olarak değerlendirilir (1; 27; 28). Bu çalışmada 32 maddelik taslak ölçeğin 23 katından daha büyük bir örneklem grubuna ulaşılmıştır. Toplam 751 öğrenciden veri toplanmış olup veri girişi sırasında eksik veri bulunması nedeniyle 5 ölçek formu çalışmaya dahil edilmemiştir. Örneklem grubun araştırmaya dahil edilme kriterleri ise; belirlenen üniversitelerin belirlenen fakülte ve bölümlerinde öğrenimine devam ediyor olmak, 17 yaş ve üzerinde olmak, iletişim ve iş birliğine açık olmak, okur-yazar olmak, Türkçe biliyor olmak, araştırmaya katılmaya gönüllü ve istekli olmak ve işitsel ya da görsel bir engeli bulunmamak olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Uygulaması

Araştırma için; çalışma ekibinin bulunduğu üniversite rektörlüğü üzerinden belirlenen üniversitelerin fakülte ve bölümlerine resmi yazı gönderilerek bilgilendirme yapılmıştır. Olumlu geri dönüş alınan üniversiteler için 100'er adet ölçek formu hazırlanılarak kargo yoluyla ilgili fakülte ve bölümlere ulaştırılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilen sonuçlar; belirlenen üniversitelerin belirli fakülte ve bölümlerindeki, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama aracının zamana karşı geçerliliği test edilmemiştir. Araştırma sonuçlarının çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerin bildirimlerine dayanması araştırmanın sınırlılıklarından biridir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın uygulanabilmesi için Gedik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Komitesi'nden 19.12.2018 tarih ve 71457743-050.04.04 sayılı etik kurul onayı alınmıştır (EK.2). Ayrıca belirlenen üniversitelerin rektörlüklerinden de olur yazısı alınmıştır. Araştırma kapsamında, öğrencilere çalışma ile ilgili bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onay alınmıştır. Bu çalışmada, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerekli tüm kurallara uyulduğunu, bahsi geçen yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirinin gerçekleştirilmediğini taahhüt ederiz.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 25.0 programı ile yüzdeler ve frekans analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde yüksek öğretime devam eden 18 yaş ve üstü 746 öğrencinin sigara kullanım durumu ve kullanım durumunu etkileyen örneklem grubunun sigara kullanma durumu, kullanım miktarı, sigaraya başlama yaşı, nedeni, sigara kullanımının ergenlik dönemi yaşanan şehir ile ilişkisi, devam

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

edilen fakülte ve sınıf değişkenine göre ilişkisi, ailede sigara kullanım durumu, ailede hangi bireylerin kullandığı, ailenin sosyo-ekonomik ve medeni durumuna göre gençlerin sigara kullanımının karşılaştırılmasını içeren yüzdelerlik frekans değerlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 2. Örneklem grubun sigara kullanma durumu, kullananların yaşı, kullanım miktarı, cinsiyet ve başlama yaşına ait yüzdelerlik ve frekans dağılımları

		f	%
Sigara Kullanma Durumu	Evet	247	33,1
	Hayır	476	63,8
	Bir Kere Denedim	23	3,1
	Toplam	746	100,0
Sigara Kullananların Yaşları	17-19 yaş	71	28,8
	20-25 yaş	171	69,2
	26-30 yaş	5	2,0
	Toplam	247	100,0
Bir Günde Kullanılan Sigara Adeti	1-5 adet	70	8,5
	5-10 adet	66	8,8
	10-20 adet	78	10,5
	20 ve üzeri	33	4,4
	Toplam	247	32,2
Sigara Kullananların Cinsiyet Dağılımı	Kadın	124	50,2
	Erkek	123	49,8
	Toplam	247	100,0
Sigaraya Başlama Dönemi	Ergenlik (12-18 Yaş)	205	27,5
	Genç Yetişkinlik (19-22 Yaş)	40	5,4
	Toplam	245	32,8
Sigara Kullanma Nedeni	Zevk	91	12,2
	Arkadaş Ortamı	80	10,7
	Merak	34	4,6
	Stres	32	4,3
	Ailevi Sorunlar	2	,3
	Toplam	239	32,1

Tablo 2’de yer alan verilere göre; örneklem gruptaki, 247 öğrenci (%33,1) sigara kullandığını, 476 öğrenci (%63,8) sigara kullanmadığını ve 23 öğrenci (%3,1) sigarayı bir kere denediğini ifade etmiştir. 17-19 yaşındaki 71 öğrenci (%28,7), 20-25 yaşındaki 171 öğrenci (%69,2) ve 26-30 yaşındaki 5 öğrenci sigara kullanmaktadır. Araştırmaya katılan 78 öğrenci (%10,5) günde 10-20 adet sigara kullanırken, 66 öğrenci (%8,8) 5-10 adet, 70 öğrenci (%8,5) 1-5 adet ve 33 öğrenci (%4,4) 20 ve daha fazla adet sigara tükettiğini belirtmiştir. Örneklem gruptaki 124 kadın (%50,2) ve 123 erkek (%49,8) öğrenci sigara kullanmaktadır. Örneklem grupta sigaraya başlama yaşı olarak en yüksek oranda 12-18 yaş aralığındaki 205 öğrenci (%27,5) olan ergenlik döneminde sigaraya başladığını belirtmiştir. 40 öğrenci (%5,4) genç yetişkinlik döneminde sigara kullanmaya başlamıştır. Örneklem gruptaki, 91 öğrenci (%12,2) sigara kullanma nedenini zevk, 80 öğrenci (%10,7) arkadaş ortamı, 34 öğrenci (%4,6) merak, 32 öğrenci (%4,3) stres ve 2 öğrenci (%0,3) ailevi sorunlar olarak tanımlamıştır.

Tablo 3. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun sporla ve hobiyle ilgilenme durumuna göre karşılaştırılması

		Spor Dalıyla İlgilenme Durumu	
		Evet	Hayır
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	79
		%	168
	Hayır	f	103
		%	373
		Hobi ile İlgilenme Durumu	
		Evet	Hayır
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	129
		%	118
	Hayır	f	241
		%	235

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

Tablo 3'te yer alan verilere göre; örneklem gruptaki sporla ilgilenen 79 öğrenci ve sporla ilgilenmeyen 168 öğrenci sigara kullanıyorken, sporla ilgilenen 103 öğrenci ve sporla ilgilenmeyen 373 öğrenci sigara kullanmamaktadır. Örneklem gruptaki hobi ile ilgilenen 129 öğrenci ve hobi ile ilgilenmeyen 118 öğrenci sigara kullanıyorken; hobi ile ilgilenen 241 öğrenci ve hobi ile ilgilenmeyen 235 öğrenci sigara kullanmamaktadır.

Tablo 4. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun üniversite türü ve okul tanımına göre karşılaştırılması

			Okulun Tanımı	
			Meslek Yüksekokulu	Fakülte
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	67	180
		%	46,8	31,0
	Hayır	f	76	400
		%	53,1	68,9
			Üniversitenin Tanımı	
			Devlet Üniversitesi	Vakıf Üniversitesi
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	181	66
		%	38,3	26,2
	Hayır	f	291	185
		%	61,6	73,7

Tablo 4'te yer alan verilere göre; örneklem gruptaki 181 devlet üniversitesi (%38,3) ve 66 vakıf üniversitesi öğrencisi (%26,2) sigara kullanıyorken; 291 devlet üniversitesi öğrencisi (%61,6) ve 185 vakıf üniversitesi öğrencisi (%73,7) sigara kullanmamaktadır. Örneklem gruptaki 67 meslek yüksekokulu öğrencisi (%46,8) ve 180 fakülte öğrencisi (%31) sigara kullanıyorken; 76 meslek yüksekokulu öğrencisi (%53,1) ve 400 fakülte öğrencisi (%68,9) sigara kullanmamaktadır.

Tablo 5. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun bölüm değişkenine göre karşılaştırılması

		Sigara Kullanma Durumu		
			Evet	Hayır
Bölüm	Ön Lisans-Bitki Koruma	f	14	10
		%	56,0	40,0
	Coğrafya Bölümü	f	11	38
		%	21,6	74,5
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	f	16	50
		%	23,2	72,5
	İnşaat Mühendisliği	f	16	19
		%	43,2	51,4
	Ön Lisans-Maliye	f	24	14
		%	63,2	36,8
	Mimarlık	f	44	74
		%	36,7	61,7
	Ön Lisans-Çocuk Gelişimi	f	7	28
		%	20,0	80,0
	Okul Öncesi Öğretmenliği	f	9	31
		%	20,0	68,9
Sınıf Öğretmenliği	f	49	77	
	%	38,6	60,6	
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	f	4	20	
	%	16,0	80,0	

Tablo 5'te yer alan verilerde örneklem gruptaki öğrencilerin bölüm ve sigara kullanma durumları karşılaştırılmıştır. Tablo 6'da yer alan verilerde Sınıf Öğretmenliği ve Mimarlık Bölümleri göze çarpmaktadır. Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde 49 öğrenci (%38,6) sigara kullanıyorken, 77 öğrenci (%60,6) sigara kullanmamaktadır. Mimarlık Bölümü'nde ise; 44 öğrenci (%36,7) sigara kullanıyorken, 74 öğrenci (%61,7) sigara kullanmamaktadır. Sigara kullanan öğrenci sayısında fazlalığı ile Ön Lisans-Bitki Koruma ile Ön Lisans-Maliye göze çarpan iki bölümdür. Ön Lisans-Maliye Bölümü'nde 24 öğrenci (%63,2), Ön Lisans-Bitki Koruma Bölümü'nde 14 öğrenci (%56,0) sigara kullanmaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

Coğrafya, Fen Bilgisi Öğretmenliği, İnşaat Mühendisliği, Ön Lisans-Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Öğretmenliği ile Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri ise; sigara içmeyen öğrenci sayısı fazlalığı ile dikkat çekmektedir. Coğrafya Bölümü'nde sigara içmeyen 38 (%74,5), Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nde 50 (%72,5), İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde 19 (%51,4), Ön Lisans-Çocuk Gelişimi Bölümü'nde 28 (%80,0), Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü'nde 31 (%68,9), son olarak Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ise 20 (%80,0) öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 6. Örneklem grubun ailede sigara kullanan durumuna ait yüzdeler ve frekans dağılımları

		f	%
Ailede Sigara Kullanan Durumu	Evet	396	53,1
	Hayır	350	46,9
	Toplam	746	100,0
Ailede Sigara Kullanan Bireyler	Baba	292	39,1
	Anne	139	18,6
	Ağabey	70	9,4
	Abla	3	,4
	Toplam	504	67,5

Tablo 6'de yer alan verilere göre; örneklem gruptaki 396 öğrencinin (%53,1) ailesinde sigara kullanan birey bulunurken, 350 öğrencinin (%46,9) ailesinde sigara kullanan birey bulunmamaktadır. Örneklem gruptaki, 292 öğrencinin (%39,1) babasının sigara kullandığını, 139 öğrencinin (%18,6) annesinin sigara kullandığını, 70 öğrencinin (%9,4) abisinin sigara kullandığını, 3 öğrencinin (%0,4) ise ablasının sigara kullandığını görülmektedir.

Tablo 7. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun ailenin aylık geliri değişkenine göre karşılaştırılması

		Ailenin Aylık Geliri				
			2.000 Altı	2.000-3.000 Arası	3.000-5.000 Arası	5.000 ve Üzeri
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	33	63	76	75
		%	13,4	25,5	30,8	30,4
	Hayır	f	60	170	158	88
		%	12,6	35,7	33,2	18,5

Tablo 8'de yer alan verilere göre; aylık geliri 2000 altı olan öğrencilerin 33 (%13,4) tanesi sigara kullanıyor olup 60 (%12,6) tanesi kullanmamaktadır. Geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerden 63 (%25,5)'i sigara kullanmakta ve 170 (%37,5)'i kullanmamaktadır. Aylık geliri 3000-5000 lira olan öğrencilerin 76 (%30,8) tanesi sigara içmekte ve 158 (%33,2) tanesi içmemektedir. 5000 lira ve üzeri olan öğrencilerin 75 (%30,4)'ü sigara kullanmakta ve 88 (%18,5)'i kullanmamaktadır.

Tablo 8. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun anne-babanın çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması

		Annenin Çalışma Durumu				
			Çalışıyor	Emekli	Emekli Ama Çalışıyor	Çalışmıyor
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	73	21	5	148
		%	29,6	8,5	2,0	59,9
	Hayır	f	118	26	6	326
		%	24,8	5,5	1,3	68,5
		Babanın Çalışma Durumu				
			Çalışıyor	Emekli	Emekli Ama Çalışıyor	Çalışmıyor
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	157	53	17	20
		%	63,6	21,5	6,9	8,1
	Hayır	f	309	90	33	44
		%	64,9	18,9	6,9	9,2

Tablo 8'da yer alan verilere göre; annesi çalışan öğrencilerin 73 (%29,6)'sı sigara kullanmakta ve 118 (%24,8)'i kullanmamaktadır. Babası çalışan öğrencilerin ise 157 (%63,6)'si sigara kullanmakta

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

ve 309 (%64,9) 'u kullanmamaktadır. Annesi çalışmayan öğrencilerin 148 (%59,9) 'i sigara içiyor olup, 326 (%68,5) 'i içmemektedir.

Tablo 9.Örneklem grubun sigara kullanma durumunun anne-babanın medeni hali değişkenine göre karşılaştırılması

Sigara Durumu	Kullanma	Evet	Anne ve Baba Birlikte Yaşıyor		Boşanmış	Evli Yaşıyor	Ama	Ayrı
			f	%				
			f	217	11	6		
			%	87,9	4,5	2,4		
		Hayır	f	449	15	3		
			%	94,3	3,2	0,6		

Tablo 9'da yer alan verilere göre; öğrencilerden anne ve babası birlikte yaşayanların 217 (%87,9) ' si sigara kullanıyor olup, 449 (%94,3)'ü kullanmamaktadır. Anne babası boşanmış olan öğrencilerin 11 tanesi (%4,5) sigara içiyor olup, 15 tanesi (%3,2)'si içmemektedir.

Tablo 10.Örneklem grupta sigara kullanan öğrencilerin sigara kullanma nedenleriyle ailenin birliktelik durumuna göre karşılaştırılması

Sigara Kullanma Nedeni		F	Anne ve Babanın Birliktelik Durumu	
			Anne ve Baba Birlikte Yaşıyor	Boşanmış
Ailevi Sorunlar		F	1	1
		%	50	50
Arkadaş Ortamı		F	71	1
		%	88,8	1,3
Merak		F	31	1
		%	91,2	2,9
Stres		F	26	2
		%	81,3	6,3
Zevk		F	82	6
		%	90,1	6,6

Tablo 10'de yer alan verilere göre; sigara kullanma nedeni arkadaş ortamı olan ve annesi ile babası birlikte yaşayan öğrenci sayısı 71 (%88,8) olarak bulunurken, boşanmış ailenin bireylerinde arkadaş ortamı sebebiyle sigara kullanan kişi sayısı 1 (%1,3) bulunmuştur. Sigara kullanma sebebi merak olan ve anne ve babası birlikte yaşayan öğrencilerin sayısı 31 (%91,2) iken, anne babası boşanmış olan öğrencilerin sayısı 1 (%2,9) olarak saptanmıştır. Bir diğer sigara kullanma faktörü olarak zevke bakıldığında ise anne ve babası beraber olan birey sayısı 82 (%90,1) ve anne ve babası boşanmış öğrencilerin sayısı 6 (%6,6) olarak bulunmuştur.

Tablo 11. Örneklem grubun sigara kullanma nedeninin ergenlik/lise döneminde yaşanan ortam değişkenine göre karşılaştırılması

Sigara Kullanma Nedeni		f	Ergenlik/Lise Çağında Yaşanan Ortam	
			Aile Yanında Kaldım	Özel Veya Vakıf Yurdunda Kaldım
Ailevi Sorunlar		f	2	0
		%	100	0
Arkadaş Ortamı		f	65	4
		%	81,3	5
Merak		f	32	0
		%	94,1	0
Stres		f	27	2
		%	84,4	6,3
Zevk		f	84	3
		%	92,3	3,3

Tablo 11'de yer alan verilere göre; ergenlik/lise çağında sigara kullanma nedeni arkadaş ortamı olan ve ailesinin yanında kalan öğrenci sayısı 65 (%81,3) olarak bulunurken, özel veya vakıf yurdunda

Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Başlama Nedenleri ve Kullanma Oranları

kalan öğrenci sayısı 4 (%5) olarak saptanmıştır. Sigara kullanma nedeni merak olan ve ailesinin yanında kalan öğrenci sayısı 32 (%94,1) iken özel veya vakıf yurdunda kalan öğrenci sayısı 0' dır. Sigara kullanma nedeni stres olup ailesinin yanında kalan öğrenci sayısı 27 (%84,4) iken özel veya vakıf yurdunda kalan öğrenci sayısı 2 (%6,3) olarak bulunmuştur. Sigara kullanma nedeni zevk olan ve

ailesinin yanında kalan birey sayısı 84 (%92,3) olarak bulunurken özel veya vakıf yurdunda kalan öğrenci sayısı 3 (%3,3) olarak bulunmuştur.

Tablo 12. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun ergenlik döneminde yaşanılan şehir değişkenine göre karşılaştırılması

		Ankara	Aydın	Bursa	Çanakkale	Elâzığ	Gaziantep	İstanbul	İzmir	
Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	5	5	7	5	15	18	58	14
		%	2,5	2,5	3,5	2,5	7,4	8,9	28,7	6,9
	Hayır	f	7	9	17	11	27	42	149	23
		%	1,5	1,9	3,6	2,3	5,7	8,8	31,3	4,8
	Bir Kere Denedim	f	12	16	26	16	45	69	230	39
		%	1,6	2,1	3,5	2,1	6,0	9,2	30,8	5,2

Tablo 12'de yer alan verilere göre; ergenlik/lise çağında İstanbul şehrinde yaşayan öğrencilerden 230'u sigarayı bir kere denemiş, 149'u sigara içmiyor ve 58'i (%28,7) aktif sigara kullanıcısıdır. Gaziantep şehrinde yaşayan 69 öğrenci (%9,2) sigarayı bir kere denediğini, 42 öğrenci (%8,8) sigara içmediğini ve 18 öğrenci (%8,9) sigara içtiğini ifade etmiştir.

Tablo 13. Örneklem grubun sigara kullanma durumunun ergenlik döneminde yaşanılan ortam değişkenine göre karşılaştırılması

		Ergenlik/Lise Çağında Yaşanılan Ortam				
Ergenlik/Lise Yaşanılan Şehir	Çağında	Aile Yanında Kaldım		Özel veya Vakıf Yurdunda Kaldım	Akraba Yanında Kaldım	Yatılı Okulda Kaldım
		Sigara Kullanma Durumu	Evet	f	217	9
%	88,6			3	2,5	5
Hayır	f		438	14	2	20
	%		92	2,9	0,4	4,2

Tablo 13'te yer alan verilere göre; ergenlik döneminde aile yanında kalıp sigara kullananların sayısı 217 (%88,6), kullanmayanların sayısı ise 438 (%2) olarak saptanmıştır. Yatılı okulda kalan toplam 33 öğrenci arasından ise 13 (%5) tanesinin sigara kullandığı, 20 (%4,2) bireyin ise kullanmadığı sonucuna varılmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, 7 devlet üniversitesi ve 2 vakıf üniversitesine devam 489 kadın ve 257 erkek öğrenci olmak üzere toplam 746 öğrencinin 2018-2019 akademik yılında sigara içme durumları, sigara kullanma durumlarının demografik verilerle karşılaştırılması ve sigara içme nedenlerin saptanması araştırılmıştır. Örneklem gruptaki 247 öğrenci sigara kullanırken, miktar olarak en çok sigara içen yaş grubu 20-25 yaş aralığında iken, sigara içen kadın öğrencilerinin oranı hemen hemen sigara içen erkek öğrenci oranına yakındır. Sigaraya başlama yaşının en yüksek oranda 12-18 yaş olurken en fazla miktarda tüketilmesi ise 20-25 yaş aralığı olması manidardır. Bu bağlamda gençlerin sigarayla tanışma durumu ortaöğretim süreci olmakla birlikte kullanım miktarının artması üniversite düzeyindedir. Başlama nedeni olarak orantısız sırada zevk, arkadaş ortamı, merak, stres ve en düşük oranda ailevi durumlar gelmektedir. Buradaki zevk kavramında öğrencilerin hayatında zevk alabilecekleri spor ve hobi uğraşları var mı ve bu uğraşısı olanların sigara içme durumu incelendiğinde spor yapma veya bir hobiyi ilgilenmenin sigara kullanmama ile ilişkisi saptanamamıştır. Yani spor yapmayı veya herhangi bir hobiyle ilgilenmeyenlerin çoğunun sigara içmediği de görülmektedir.

Sigara içen öğrencilerin devam ettiği üniversite türüne bakıldığında devlet üniversitesine devam eden öğrencilerin daha çok sigara kullandığı ve burada da meslek yüksekokulu öğrencilerinin sigara

kullanımının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Fakülte ve bölüm bazında sigara içmeyen öğrencilerin en fazla bulunduğu bölümler ise sırasıyla Fen Bilgisi Öğretmenliği, inşaat mühendisliği, ön lisans çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliği yer almaktadır. Bu durumu Fen Bilgisi Öğretmen adaylarının ve İnşaat mühendisliği bölümü öğrencilerinin Lise öğrenimindeki Biyoloji dersinde sigaranın insan vücuduna zararlı olduğu kavram bilgisine sahip olmaları gösterilebilir. Ancak bu çalışmada Tıp Fakültesi öğrencileri yer almamıştır. Bu durumda elde ettiğimiz sonuç ve yorum Arslan, vd., (2), Yengil, vd., (35), Sucaklı, vd., (26) doktor adaylarıyla yaptığı sonuçlarla çelişmektedir. Örneklem gruptaki öğrencilerin yarısının ailesinde sigara kullanan ebeveynlerin olduğu (3; 13; 16) bunlarında öncelikle babanın sigara kullandığı tespit edilmiştir. Gençlerin sigara kullanım oranı ailenin aylık gelirin artmasıyla doğru orantılı arttığı, anne ya da babanın çalışma durumu veya anne babanın medeni durumunun sigara kullanım oranını etkilemediği de tespit edilmiştir. Yine gencin lise öğrenimi süresince ailesinin yanında veya aileden uzak olmasının sigara kullanımıyla anlamlı bir ilişkisi olmadığı ancak sigara kullanım durumunun yaşanılan şehirle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre sigara kullanımı ya da sigara içme deneyimi olarak İstanbul diğer şehirlerden daha yüksek orana sahiptir. Tüm bu sonuçlardan yola çıkarak gençlerin sigaraya başlamasında önceliğin ergenlik döneminde olduğu (21; 32; 12), büyük şehir, zevk ve arkadaş çevresinin sigaraya başlamasında öne çıkan etkiler olduğu, ailevi sorunlar, spor, hobilerle uğraşmanın sigara bağımlılığı ile doğrudan bir ilişkisi saptanmamıştır. Bu bağlamda gencin sigara denemelerine başladığı ergenlik döneminde gerek aile gerekse okul ortamında öğretmen ve yöneticilerin Fen Bilgisi öğretmenliği öğrencilerinden yola çıkarak sigaranın insan vücuduna verdiği zararlar ve bağımlılık konularının kavramsal düzeyde verilmesinin yararlı olacağı Bilgiç ve Günay (5) gerçekleştirdiği araştırma ile örtüşerek önerilir. Bir diğer önemli nokta ise Meslek Yüksek Okullarındaki öğrencilerin sigara içme oranının yüksek olmasıdır. Bu öğrencilerinde çoğunlukla Meslek Lisesi öğrencisi olması sorunun kaynağında çözüm üretmek anlamında önemlidir. Bir diğer önemli nokta ise sigara kullanan kadın öğrencilerinin sayısının literatürdeki araştırmalara göre oldukça yüksek düzeylere ulaşmasıdır (33). Bunun nedenlerinin psikososyal boyutta detaylı incelenmesi önerilir.

Teşekkür

Bu araştırmada verilerin toplanmasına katkı sağlayan desteklerini esirgemeyen değerli akademisyen arkadaşlarım Prof. Dr. Nilgün Yenice, Prof. Dr. Hikmet Sürmeli, Doç. Dr. Aysun Kaplan Öztuna, Doç. Dr. Engin Gür, Doç. Dr. İlknur Güven, Dr. Mehpare Saka, Doç. Dr. Gülfem Muşlu Kaygısız'a sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Etik Beyanı

Araştırmanın uygulanabilmesi için Gedik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Komitesi'nden 19.12.2018 tarih ve 71457743-050.04.04 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- [1] Alpar, C. (2016). Spor Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik Ve Geçerlik Güvenirlik, Ankara, Detay yayıncılık.
- [2] Arslan, H. N., Terzi, Ö., Dabak, Ş., & Pekşen, Y. (2012). Substance, Cigarette And Alcohol Use Among High School Students İn The Provincial Center Of Samsun, Turkey. *Erciyes Medical Journal/Erciyes Tıp Dergisi*, 34(2).
- [3] Atak, H. (2011). Yetişkinliğe Geçiş Yıllarında Sigara İçme Davranışının Psikososyal Belirleyicileri Ve Sigara İçmenin Yaşam Doyumu Ve Öznel İyi Oluşla İlişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 14(1), 29-43.
- [4] Baykan, Z., & Naçar, M. (2014). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara Kullanımı Ve Tütün Kanununa İlişkin Görüşleri. *Dicle Tıp Dergisi*, 41(3), 483-490.
- [5] Bilgiç, N., & Günay, T. (2014). A Method For Supporting Smoking Cessation İn Adolescents: Peer Education. *Turk Toraks Dergisi*, 15(3), 102.
- [6] Bilgic, A., Florkowski, W. J., & Akbay, C. (2010). Demand For Cigarettes İn Turkey: An Application Of Count Data Models. *Empirical Economics*, 39(3), 733-765.
- [7] Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Pegem Yayınları
- [8] Caliskan, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Sigara Kullanımını Etkileyen Faktörler (Ekonometrik Bir Yaklaşım). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 23-48.
- [9] Chen, K. T., Chen, C. J., Fagot-Campagna, A., & Narayan, K. M. (2001). Tobacco, Betel Quid, Alcohol And İllicit Drug Use Among 13-To 35-Year-Olds İn I-Lan, Rural Taiwan: Prevalence And Risk Factors. *American Journal Of Public Health*, 91(7), 1130.
- [10] Eaton, D. K., Kann, L., Kinchen, S., Shanklin, S., Ross, J., Hawkins, J., ... & Wechsler, H. (2008). Youth Risk Behavior Surveillance--United States, 2007. *Morbidity And Mortality Weekly Report. Surveillance Summaries* (Washington, Dc: 2002), 57(4), 1-131.
- [11] Elliott, D. S., Huizinga, D., & Menard, S. (2012). *Multiple Problem Youth: Delinquency, Substance Use, And Mental Health Problems*. Springer Science & Business Media.
- [12] Emekdar, G., Çıtıl, R., Önder, Y., Bulut, Y. E., Yaşayancan, Ö., Kazancı, N. Ö., ... & Eğri, M. (2017). Tokat İli Ortaokul ve Lise Öğrencilerinde Sigara İçme Prevalansı Ve Etkileyen Faktörler. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 7(1), 58-66.
- [13] Emniyet Genel Müdürlüğü (Egm) (2018). Türkiye Uyuşturucu Raporu. Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Ankara. [Http://Www.Narkotik.Pol.Tr/Kurumlar/Narkotik.Pol.Tr/Duyurular/2018%20turkiye%20uyusturucu%20raporu.Pdf](http://www.narkotik.pol.tr/kurumlar/narkotik.pol.tr/duyurular/2018%20turkiye%20uyusturucu%20raporu.pdf) (Erişim Tarihi: 05.09.2019)
- [14] Göksel, T., Cirit, M., & Bayındır, Ü. (2001). İzmir İli Lise Öğrencilerinin Sigara Alışkanlığını Etkileyen Faktörler. *Toraks Dergisi*, 2(3), 49-53.
- [15] Janssen, I., & Leblanc, A. G. (2010). Systematic Review Of The Health Benefits Of Physical Activity And Fitness İn School-Aged Children And Youth. *International Journal Of Behavioral Nutrition And Physical Activity*, 7(1), 1-16.
- [16] Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 81-83.
- [17] Kartal, M., Mıdık, Ö., & Büyükakkuş, A. (2012). Tobacco Smoking And İts Effect On Quality Of Life Of Medical Students İn Ondokuz Mayıs University. *Turk Torac J*, 13, 11-7.
- [18] Kasıkçı, M., Ünsal, A., Çoban, G. İ., & Avsar, G. (2008). Smoking Habits Of The Final Grade Students At Atatürk University İn Erzurum, Turkey/Türkiye'deki Erzurum Atatürk Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Sigara Kullanma Alışkanlıkları. *Turk Toraks Dergisi*, 9(3), 93.
- [19] Korkmaz, M., Ersoy, S., Özkahraman, Ş., Duran, E. T., Uslusoy, E. Ç., Sıtkı, O. R. A. K., & Orhan, H. (2013). Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencilerinin Tütün Mamulleri-Alkol Kullanım Durumları Ve Sigaraya Yaklaşımları, Tobacco Products-Alcohol Consumption Status And Approach To Smoking İn Students Of Suleyman Demirel University. *Sdü Tıp Fakültesi Dergisi*, 20(2), 34-42.
- [20] Küresel Gençlik Tütün Araştırması (Kgta). (2017). Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Tütün Ve Madde Bağımlılığı İle Mücadele Dairesi Başkanlığı, Ankara.

https://Hsgm.Saglik.Gov.Tr/Depo/Birimler/Tutun-Mucadele-Bagimlilik-Db/Duyurular/Kgta-2017_Pdf.Pdf (Erişim Tarihi: 30.08.2019)

- [21] Lanier, C. A., Nicholson, T., & Duncan, D. (2001). Drug Use And Mental Well Being Among A Sample Of Undergraduate And Graduate College Students. *Journal Of Drug Education*, 31(3), 239-248.
- [22] Patten, C. A., Ames, S. C., Ebbert, J. O., Wolter, T. D., Hurt, R. D., & Gauvin, T. R. (2001). Tobacco Use Outcomes Of Adolescents Treated Clinically For Nicotine Dependence. *Archives Of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 155(7), 831-837. Doi: 10.1001/Archpedi.155.7.831
- [23] Robson, K., Plangger, K., Kietzmann, J. H., Mccarthy, I., & Pitt, L. (2015). Is It All A Game? Understanding The Principles Of Gamification. *Business Horizons*, 58(4), 411-420.
- [24] Sağlık Bakanlığı. (2018). 2018 Faaliyet Raporu. <https://Sgb.Saglik.Gov.Tr/Dkmanlar/Tc%20sa%C4%9fl%C4%B1k%20bakanl%C4%B1%C4%9f%C4%B1%20faaliyet%20raporu%202018.Pdf> (Erişim Tarihi: 03.09.2019).
- [25] Sayılı, U., Sayman, Ö. A., Vehid, S., Köksal, S. S., & Erginöz, E. (2017). Türkiye Ve Oecd Ülkelerinin Sağlık Göstergeleri ve Sağlık Harcamalarının Karşılaştırılması. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 1-12.
- [26] Sucakli, M. H., Keten, H. S., Celik, M., Olmez, S., & Yilmaz, A. (2015). Alcohol And Substance Use Among Children And Adolescents In An Orphanage. *Konuralp Tıp Dergisi*, 7(1), 23-27.
- [27] Şencan, H. (2005). Güvenilirlik ve Geçerlilik, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- [28] Tavşancıl, E. (2014). Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi. 5. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- [29] Tözün, M., Sözmen, M. K., & Babaoğlu, A. B. (2017). Türkiye'nin Batısında Bir Üniversite'nin Sağlık İle İlişkili Okullarında Beslenme Alışkanlıkları Ve Bunun Obezite, Fizik Aktivite ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi. *Estüdam Halk Sağlığı Dergisi*, 2(1).
- [30] Tremblay, M. S., Leblanc, A. G., Kho, M. E., Saunders, T. J., Larouche, R., Colley, R. C., & Gorber, S. C. (2011). Systematic Review of Sedentary Behaviour And Health Indicators In School-Aged Children And Youth. *International Journal of Behavioral Nutrition And Physical Activity*, 8(1), 1-22.
- [31] Tuğut, N., & Bekar, M. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sağlık Algılama Durumları İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 17-26.
- [32] Turhan, E., Inandi, T., Cahit, Ö. Z. E. R., & Akoğlu, S. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44.
- [33] Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). Sağlık Araştırması 2016. http://Www.Turkstat.Gov.Tr/Preistatistiktablo.Do?İstab_İd=2396 (Erişim Tarihi: 31.08.2019).
- [34] Vatan, İ., Ocakoğlu, H., & İrgil, E. (2009). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara İçme Durumunun Değerlendirilmesi. *Taf Preventive Medicine Bulletin*, 8(1).
- [35] Yengil, E., Çevik, C., Demirkıran, G., Akkoca, A. N., Özler, G. S., & Özer, C. (2014). Smoking Among Medical School Students and Attitudes Against Smoking. *Konuralp Tıp Dergisi*, 6(3), 1-7.
- [36] Yıldırım, Y., Yıldırım, İ., Kabadayı, M., Ocak, Y., & Gölünük, S. (2011). Amatör Futbolcuların Sigara Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 25(1), 17-24.
- [37] Zakletskaia, L., Wilson, E., & Fleming, M. F. (2010). Alcohol Use In Students Seeking Primary Care Treatment At University Health Services. *Journal Of American College Health*, 59(3), 217-223.
- [38] World Health Organization (Who), (2017). Report On The Global Tobacco Epidemic. <https://Apps.Who.Int/İris/Bitstream/Handle/10665/255874/9789241512824eng.Pdf;Jsessionid=3e0973e783bcf14d91bc1efbba35d219?Sequence=1> (Erişim Tarihi: 03.09.2019)